

باقریان ساروی، احمد شارح
ترجمه و شرح الموجز فی اصول الفقه / تألیف احمد باقریان
ساروی. - تهران، ادباء، ۱۳۹۰.
۴۴۰ ص.

شابک: ۱ - ۸ - ۹۱۱۴۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
۱. سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ - الموجز فی اصول الفقه
- نقد و تفسیر. ۲. اصول فقه شیعه - قرن ۱۴. الف. سبحانی تبریزی،
جعفر، ۱۳۰۸ - . الموجز فی اصول الفقه. شرح. ب. عنوان.
ج. عنوان: الموجز فی اصول الفقه. شرح.
۸۰۲۲ م ۲ / ۱۵۹/۸ BP ۲۹۷/۳۱۲ ب ش / م ۲۷۳ س

انتشارات ادباء

قم / خ آیت ا... مرعشی نجفی / پاساژ قدس / طبقه بالا

بلاک ۱۸۸ / نشر ادباء / صدرالادبائی

تلفن: ۷۷۴۴۶۸۴ - ۷۷۴۲۰۲۹ فاکس: ۷۷۴۰۴۸۰

E-mail: Shahram-Sadrolodabae@Yahoo.Com

ترجمه و شرح الموجز فی اصول الفقه

ناشر: ادباء

مدیر مسئول: سید شهرام صدرالادبائی

مؤلف: احمد باقریان ساروی

نوبت چاپ: اول

شمارگان: دو هزار جلد

سال چاپ: ۱۳۹۰

چاپ: امیران

صحافی: موثق

لیتوگرافی: حیدری

طراحی جلد: موسوی

قطع و تعداد صفحات: وزیری ۴۴۰ صفحه

بهاء ۷۰۰۰۰ ریال

شابک: ۱ - ۸ - ۹۱۱۴۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

ترجمہ و شرح الموجز فی

اصول الفقہ

تألیف: احمد باقریان ساروی

«مقدمه شارح»

بسم الله الرحمن الرحيم

آئین مقدس اسلام که آخرین آئین توحیدی و کاملترین آنها است برای اینکه باید در طول قرن‌ها تا قیام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) برای همه زمان‌ها و مکان‌ها آئینی نجات بخش و کارساز باشد نیازمند قوانین و دستوراتی جامع و جهانشمول بوده است تا بتواند هماهنگی با زمان‌ها و مکان‌ها و قبایل و نژادها و زبان‌ها و اندیشه‌های گوناگون به پیش برود. و از دیدگاه انسان‌ها این کار بسیار دشوار و شاید ناممکن می‌نماید، ولی از آنجا که قانون‌گذار اسلام، آفریدگاری آگاه به مصالح همه بندگان با همه اندیشه‌ها و نیازها است، کلید گشودن این معمای پیچیده و دشوار را به دست بزرگان آئین داده است. در قرآن کریم و روایات پیامبر و ائمه طاهرين (صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین) اصول و قواعدی برای استخراج احکام و دستورات و قوانین اجتماعی و فردی و سیاسی و عبادی و اقتصادی و اخلاقی بیان گردیده است، که مجموعه آنها همراه با عقل، و درک زمان و شرایط مکانی می‌تواند در زمان غیبت کبرای امام زمان (علیه السلام) تا اندازه‌ای نیازهای قانونی بشر در ابعاد گوناگون را برطرف نماید. و بسیار روشن است که درک این قوانین و اصول شایسته هر انسانی نیست، بلکه درخور انسان‌های وارسته‌ای است که رنج فراگیری آئین، و فهم قرآن و احادیث را بر خود هموار نموده، و در این زمینه

کارشناس گردند، و از اینگونه انسان‌ها به فقیه و یا مجتهد تعبیر شده است. این فقیهان [یعنی آگاهان از آئین] باتوجه به آن اصول و قواعد ذکر شده به استخراج احکام مورد نیاز بشر در زمینه‌های گوناگون می‌پردازند، مجموعه این قواعد و اصول، علمی را به یادگار گذارده است که از آن به «علم اصول فقه» نامگذاری شده است. که هر فقیهی نیازمند این علم است و باید به عنوان مقدمه علم فقه، بهره کافی و لازم از آن داشته باشد. هرچند تنها فراگیری این علم، کافی نیست، بلکه باید در این علم نیز مجتهد باشد، یعنی بتواند آراء گوناگون را در ارائه برخی از اصول با یکدیگر سنجیده و بهترین را همراه با دلیل برگزیند، و یا در صورتی که هیچکدام از آراء را نپسندید، رأی جدیدی ارائه دهد که از پشتوانه دلیل و برهان برخوردار باشد، یعنی نخست باید یک اصولی بار بیاید تا بتواند به گونه یک فقیه زبردست و موفق بیرون آید...

باتوجه به آنچه که گفته شد در این علم باید کار فراوان صورت بگیرد، و روش آموزش هر علمی بر اینگونه است که از خلاصه آن علم شروع نموده تا سرانجام به گونه‌ای گسترده در آن داخل گردند. بسان کسی که بخواهد شناگری در دریا را بیاموزد که نخست بر او لازم است که نزدیک ساحل دریا، آنجا که از عمق کمی برخوردار است مدتی به شنا بپردازد تا به تدریج شناگر زبردستی شود که بتواند در مکان‌های ژرف دریا شنا کند، و در اعماق دریا به غواصی بپردازد و گوهرهای دریا را بیرون آورد.

از اینرو طلاب علوم دینی حوزه‌های علمیه نخست باید کتابی را بخوانند که ضمن جامع بودن همه مسائل علم اصول، آن مسائل را به گونه‌ای خلاصه و دور از جار و جنجال‌های آراء گوناگون فرا بگیرند.

کتاب «الموجز» نوشته استاد بزرگوار حضرت آیت الله حاج شیخ جعفر سبحانی

از چنین جایگاهی برخوردار است، کتابی است که نه آنگونه خلاصه شده است که گنگ و نارسا باشد، و نه آنگونه که درخور طلاب مبتدی نباشد، و با این وصف، تلاش شده است که همه مسائل علم اصول در آن مطرح گردد. و جای خوشبختی است که این کتاب به عنوان کتاب درسی حوزه های علمیه در پایه چهارم قرار گرفته است.

از اینرو ترجمه و شرح کوتاهی بر این کتاب مورد نیاز بوده که این مهم را با همکاری و کمک حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب حاجی آقای السید محمد صدرالادبائی مسئول توزیع کتب درسی مرکز مدیریت حوزه علمیه قم تصحیح و ویرایش کامل شده که شرح را در ضمن دو علامت [...] قرار داده ایم و آنچه بدون این علامت است ترجمه متن کتاب است.

افزون بر اینکه در پایان هر فصل پرسش هایی مربوط به مطالب آن فصل تنظیم گردیده است که می تواند راهگشای خوبی باشد. امید است که این خدمت ناچیز مقبول درگاه حقّ جلّ و علا و مورد استفاده طلاب و دانش پژوهان قرار گیرد و اینجانبان را از دعای خیر خویش فراموش نفرمائید.

قم المقدسه / پاییز ۱۳۸۰

احمد باقریان ساروی

فهرست کتاب

۵	 مقدمه شارح
۹	 فهرست کلی کتاب
۱۰	 مقدمه کتاب
۱۱	 امر اول: تعریف علم اصول و هدف از خواندن و موضوع و غایت آن
۱۴	 امر دوم: تقسیم مباحث علم اصول
۱۶	 امر سوم: وضع
۲۲	 امر چهارم: تقسیم دلالت به تصویری و تصدیقی
۲۳	 امر پنجم: حقیقت و مجاز
۲۶	 امر ششم: علامات حقیقت و مجاز
۳۲	 امر هفتم: اصول لفظیه
۳۵	 امر هشتم: اشتراک و ترادف
۳۸	 امر نهم: استعمال لفظ مشترک در بیش از یک معنی
۴۰	 امر دهم: حقیقت شرعیه
۴۲	 امر یازدهم: صحیح و اعم

۴۳۴ ترجمه و شرح الموجز

مقدّمه اول: در اوامر ۵۷

فصل اول: در «ماده امر» ۵۸

فصل دوم: در هیئت امر ۶۴

مبحث اول: در بیان معنی هیئت ۶۴

مبحث دوم: دلالت هیئت امر بر وجوب ۶۶

مبحث سوم: استفاده وجوب از روش های دیگر ۶۸

مبحث چهارم: امر عقیب خطر ۶۹

مبحث پنجم: تکرار و تکرار ۷۱

مبحث ششم: فور و تراخی ۷۲

فصل سوم: اجزاء ۷۴

مبحث اول: اجزاء امر واقعی اضطراری از امر اختیاری ۷۵

مبحث دوم: اجزاء امر ظاهری از امر واقعی ۷۸

فصل چهارم: مقدمه واجب ۸۲

تقسیم مقدمه به داخلی و خارجی ۸۳

تقسیم مقدمه به عقلیه و شرعیه و عادیّه ۸۳

تقسیم مقدمه به مقدمه وجود و صحت و وجوب و علم ۸۳

تقسیم مقدمه به سبب و شرط و مُعَد و مانع ۸۵

تقسیم مقدمه به مفوته و غیر مفوته ۸۷

تقسیم مقدمه به عبادیه و غیر عبادیه ۸۸

فصل پنجم: تقسیمات واجب ۹۳

۱ - تقسیم واجب به مطلق و مشروط ۹۳

۲ - تقسیم واجب به موقت و غیر موقت ۹۵

۳ - تقسیم واجب به نفسی و غیره	۹۷
۴ - تقسیم واجب به اصلی و تبعی	۹۷
۵ - تقسیم واجب به عینی و کفائی	۹۸
۶ - تقسیم واجب به تعینی و تخییری	۹۹
۷ - تقسیم واجب به توصلی و تعبدی	۹۹
فصل ششم: اقتضای امر به چیزی نهی از ضدش را	۱۰۱
مسأله اول: ضد عام	۱۰۲
مسأله دوم: ضد خاص	۱۰۳
ثمره فقهی این مسأله	۱۰۵
فصل هفتم: نسخ وجوب	۱۰۶
فصل هشتم: امر به امر به فعل، امر به آن فعل است	۱۱۰
فصل نهم: امر به چیزی پس از امر به آن	۱۱۳
مقصد دوم: در نواهی	۱۱۵
فصل اول: در ماده وصیغه نهی	۱۱۶
فصل دوم: جواز اجتماع امر و نهی در شیء واحد با دو عنوان	۱۲۱
امر اول: در انواع اجتماع	۱۲۱
امر دوم: مراد از لفظ «واحد» در عنوان بحث	۱۲۳
امر سوم: اقوال در مسأله	۱۲۴
فصل سوم: در اینکه نهی موجب بطلان است	۱۳۰
مقام اول: در عبادات	۱۳۰
مقام دوم: در معاملات	۱۳۳
مقام سوم: در عبادات	۱۴۱

۱۴۲	 امر اول: تعریف مفهوم و منطوق
۱۴۳	 امر دوم: تقسیم مدلول منطقی به صریح و غیر صریح
۱۴۵	 امر سوم: نزاع در باب مفاهیم، صغری است
۱۴۶	 امر چهارم: تقسیم مفهوم به مخالف و موافق
۱۴۷	 امر پنجم: اقسام مفهوم مخالف
۱۴۸	 قسم اول: مفهوم شرط
۱۵۸	 تنبیه اول: در تعدد شرط و اتحاد جزاء
۱۶۱	 تنبیه دوم: در تداخل اسباب و مسببات
۱۶۶	 قسم دوم: مفهوم وصف
۱۷۱	 قسم سوم: مفهوم غایت
۱۷۱	 جهت اولی: در دخول غایت در حکم منطوق
۱۷۴	 جهت ثانی: در مفهوم غایت
۱۷۶	 قسم چهارم: مفهوم حصر
۱۷۶	 در ادوات حصر
۱۸۳	 قسم پنجم: مفهوم عدد
۱۸۷	 قسم ششم: مفهوم لقب
۱۸۹	 مقصد چهارم: عموم و خصوص
۱۹۲	 فصل اول: در الفاظ عموم
۱۹۵	 فصل دوم: عام بعد از تخصیص آیا حقیقت است یا مجاز
۱۹۹	 فصل سوم: حجیت عام مخصص در باقی
۲۰۱	 فصل چهارم: تمسک به عام پیش از فحش از مخصص
۴۰۳	 فصل پنجم: تخصیص عام به مفهوم

فهرست کتاب	۴۳۷
فصل ششم: تخصیص کتاب به خیر واحد	۲۰۵
فصل هفتم: تعقیب استثنا جمله های متعدد را	۲۰۹
فصل هشتم: نسخ و تخصیص	۲۱۱
مقصد پنجم: در مطلق و مقید	۲۱۵
فصل اول: تعریف مطلق	۲۱۶
فصل دوم: الفاظ مطلق	۲۲۰
فصل سوم: لفظ مطلق بعد از تقييد مجاز نيت	۲۲۵
فصل چهارم: مقدمات حکمت	۲۲۷
فصل پنجم: مطلق و مقید متنافی یکدیگر	۲۳۱
فصل ششم: مجمل و مبين	۲۳۳
مقصد ششم: حجت ها و امارات	۲۳۹
مقام اول: قطع و احکام آن	۲۴۳
فصل اول: حجیت عقل	۲۴۳
فصل دوم: تجرّی	۲۴۷
فصل سوم: تقسیم قطع به طریقی و موضوعی و تقسیم قطع موضوعی به طریقی و وصفی	۲۵۲
فصل چهارم: قطع قطاع	۲۵۶
فصل پنجم: آیا معلوم اجمالی مانند معلوم تفصیلی است؟	۲۶۱
فصل ششم: حجیت عقل	۲۶۶
فصل هفتم: عرف و سیره	۲۷۵
مقام دوم: احکام ظن معتبر	۲۸۲
موضع اول: امکان تعبد به ظن	۲۸۲
موضع دوم: وقوع تعبد به ظن	۲۸۴

۴۳۸ ترجمه و شرح الموجز

فصل اول: حجیت ظواهر کتاب ۲۸۷

فصل دوم: شهرت فتوایه ۲۹۶

فصل سوم: حجیت سنت محکیه به خبر واحد ۲۹۸

الف: استدلال به کتاب خداوند ۳۰۰

۱- آیه نبأ ۳۰۰

۲- آیه نفر ۳۰۵

۳- آیه کتمان ۳۰۶

۴- آیه سؤال ۳۰۸

ب: استدلال به روایات ۳۰۹

ج: استدلال به اجماع ۳۱۲

د: استدلال به سیره عقلانیه ۳۱۳

فصل چهارم: سخن درباره اجماع ۳۱۷

فصل پنجم: حجیت قول لغوی ۳۲۵

مقصد هفتم: اصول عملیه ۳۲۹

فصل اول: اصل برائت ۳۳۴

مقام اول: شبهه تحریمیه ۳۳۵

مسأله اول: شبهه حکمیه تحریمیه به سبب نبودن نص ۳۳۵

مسأله دوم: شبهه حکمیه تحریمیه به سبب اجمال نص ۳۵۳

مسأله سوم: شبهه حکمیه تحریمیه به سبب تعارض دو نص ۳۵۳

مسأله چهارم: شبهه موضوعیه تحریمیه ۳۵۴

مقام دوم: شک در شبهه وجوبیه ۳۵۶

فصل دوم: اصل تخییر ۳۵۸

۴۳۹	فهرست کتاب
۳۵۸	مسأله اول: دوران بین محذورین به سبب فقدان نص
۳۵۹	مسأله دوم: دوران بین محذورین به سبب اجمال نص
۳۵۹	مسأله سوم: دوران بین محذورین به سبب تعارض دو نص
۳۶۰	مسأله چهارم: دوران بین محذورین در شبهه موضوعیه
۳۶۳	فصل سوم: اصل احتیاط
۳۶۴	مقام اول:
۳۶۵	حکم شبهه محصوره
۳۶۹	حکم شبهه غیر محصوره
۳۷۲	مقام دوم: شبهه وجوبیه
۳۷۳	موضع اول: شبهه حکمیه وجوبیه مردد میان متباینان
۳۷۴	موضع دوم: شبهه حکمیه وجوبیه مردد میان اقل و اکثر
۳۷۵	مسأله اول: دوران بین اقل و اکثر به سبب فقدان نص
۳۷۷	مسأله دوم: دوران بین اقل و اکثر به سبب اجمال نص
۳۷۷	مسأله سوم: دوران بین اقل و اکثر به سبب تعارض دو نص
۳۷۷	مسأله چهارم: دوران بین اقل و اکثر به سبب خلط در امور خارجی
۳۷۸	حکم شک در مانعیت و قاطعیت
۳۸۱	فصل چهارم: استصحاب
۳۸۱	امر اول: تعریف استصحاب
۳۸۱	امر دوم: ارکان استصحاب
۳۸۲	امر سوم: تطبیق ها
۳۸۲	امر چهارم: تفاوت میان استصحاب و قاعده یقین
۳۸۳	ادله حجیت استصحاب

۳۸۵	 صحیحہ اول زرارہ
۳۸۶	 صحیحہ دوم زرارہ
۳۸۸	 حدیث اربعمائه
۳۹۰	 تنبیہ اول: شرط بودن فعلیت شک
۳۹۱	 تنبیہ دوم: استصحاب کلی
۳۹۴	 تنبیہ سوم: حجت نبودن اصل مثبت
۳۹۷	 تنبیہ چهارم: پیشی گرفتن اصل سببی بر مسببی
۳۹۸	 تنبیہ پنجم: پیشی گرفتن استصحاب بر اصول دیگر
۴۰۱	 مقصد هشتم: در تعارض ادله شرعیہ
۴۰۴	 فصل اول: در تعارض غیر مستقر
۴۰۵	 ۱ - تخصص
۴۰۵	 ۲ - ورود
۴۰۶	 ۳ - حکومت
۴۱۰	 ۴ - تخصیص
۴۱۱	 ۵ - تقدیم اظهر بر ظاهر
۴۱۴	 فصل دوم: در تعارض مستقر
۴۱۴	 امر اول: قاعده اولیه هنگام تعارض
۴۱۵	 امر دوم: قاعده ثانویه هنگام تعارض
۴۱۵	 صورت اول: خبران متعارضان متكافئان
۴۱۹	 صورت دوم: خبران متعارضان غير متكافئين
۴۲۰	 ۱ - بیان مرجحات منصوصه
۴۲۰	 الف: ترجیح به صفات راوی

فهرست کتاب ۴۴۱

ب: ترجیح به شهرت عملیه ۴۲۲

ج: ترجیح به موافقت کتاب ۴۲۳

د: ترجیح به مخالفت عامه ۴۲۵

۲- اخذ به مرجحات لازم است ۴۲۷

۳- تعدی از منصوص به غیر منصوص ۴۲۷

خاتمه: تعارض به گونه عموم و خصوص من وجه ۴۲۹

www.ketab.ir